

Justitieombudsmannen
Lars LindströmDatum
2017-10-03Dnr
R 94-2017Sid
1 (2)Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm**Yttrande över Ds 2017:37 Frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmän handling**

(Ju2017/05005/L6)

Riksdagens ombudsmän har bjudits in att lämna synpunkter på den departementspromemoria som anges i rubriken. Jag får därför föra fram följande:

Den grundlagsskyddade rätten för var och en att ta del av allmänna handlingar är en viktig del av vårt öppna samhälle. Det förekommer att den rätten missbrukas av personer som kan antas inte ha som sitt främsta syfte att ta del av innehållet i handlingarna (se t.ex. JO 2015/16 s. 653, dnr 180-2014). Det är en grannlaga uppgift att komma till rätta med det problemet utan att tumma på den grundlagsskyddade rätten att ta del av allmänna handlingar och någon idealisk lösning står nog inte att finna.

Utredaren har föreslagit att myndigheten ska kunna ta betalt i förskott för avskrifter eller kopior av allmänna handlingar om det finns särskilda skäl. Jag delar uppfattningen att en sådan möjlighet, använd med omdöme, kan minska problemen med frekventa och omfattande ärenden om utlämnande av allmänna handlingar.

JO har ansett att bestämmelsen i 2 kap. 13 § tryckfrihetsförordningen inte kan innefatta någon rätt för myndigheter att kräva betalning i förskott (se JO 2008/09 s. 547, dnr 2070-2007, och JO:s beslut den 15 juni 2010 i ärende dnr 6853-2009). Bestämmelsen innefattar inte heller något förbud mot krav på förskottsbetalning; frågan om hur myndigheten ska kräva betalning är helt enkelt inte reglerad i tryckfrihetsförordningen. Som utredaren funnit finns det alltså inga hinder mot att införa krav på förskottsbetalning i en författning av lägre valör.

Det är viktigt att en regel om möjlighet till förskottsbetalning inte medför inskränkningar i rätten att ta del av allmänna handlingar. Inte minst viktigt är att kravet att en begäran om avskrift eller kopia behandlas skyndsamt kan uppfyllas. Jag förutsätter att myndigheterna förmår att hantera förfarandet på ett sätt som gör att handläggningen uppfyller kravet på skyndsamhet även i de fall det är aktuellt med förskottsbetalning.

Den föreslagna lagtexten omfattar såvitt jag kan bedöma inte elektroniska kopior. Utredarens resonemang om förslaget tar dessutom endast sikte på fysiska kopior (se t.ex. s. 79-80). Det bör övervägas om möjligheten till förskottsbetalning också ska finnas när handlingar lämnas ut elektroniskt.

Med den kommentaren tillstyrker jag den föreslagna nya bestämmelsen om förskottsbetalning i offentlighets- och sekretesslagen. Jag tillstyrker också förslaget till ändring i avgiftsförordningen.

Lars Lindström